

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeminentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. LIX. Mediolanen. Fideicommissi. An Clerici & Ecclesiastici possidentes bona spectantia ad aliquod fidei commissum, seu majoratum, evocari possint ad forum sæcularem, & conveniri coram eo ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

MEDIOLANEN.

FIDEICOMMISSI

P R O

PRINCIPE TRIVULTIO,

C U M

CONVENTU CARMELITARUM
SANCTI JACOBI
IN COMA.*Discursus in congressu pro directione
causæ.*

An clerici & Ecclesiastici possidentes bona spectantia ad aliquod fideicommissum seu majoratum, evocari possint ad forum sæcularem, & conveniri coram eo iudice, coram quo pendet iudicium universale, super ipsius fideicommissi canonizatione, & pertinentia.

S U M M A R I U M.

- 1 **F**acti series.
- 2 De questione majoris competentia inter plures foros ejusdem generis, & unione causarum in uno remissivè.
- 3 Quid ubi questio est inter foros diversi generis, puta Ecclesiasticum, & sæcularem, an clericus trahatur ad forum sæcularem, in quo tractetur causa universalis hereditatis, vel fideicommissi, refertur opinio affirmativa Baldi, contrarium num. 7. & 11.
- 4 De rationibus dictæ opinionis.
- 5 De foro digniore trahente.
- 6 De concordatis Mediolani inter utrumque forum, & num. 14.
- 7 Reprobatur opinio Baldi, de qua n. 3.
- 8 Clericus qui habuit rem à manu iudicis laici, an coram eodem conveniatur super ejus restitutione.
- 9 Declaratur conclusio connexionis, & l. Nulli.
- 10 Quando clericus evocetur in concursu creditorum, vel alio iudicio universalis coram laico.
- 11 De alia declaratione doctrinæ Baldi, de qua numer. 3.
- 12 Quod canonizatio iudicii universalis coram laico officiat clericos, & Ecclesiasticos.
- 13 Canonizatio fideicommissi cum hærede gravato afficit tertios possessores bonorum.
- 14 De concordatis Mediolani, de quibus numer. 6.
- 15 De alienatione rei litigiosa in clericum, an iudicium prosequi possit cum laico.

* * *

* * *

Sque ab anno 1601. in Senatu Mediolani aliqui Trivultii iudicium instituerunt contra alios etiam Trivultios super purificatione, & pertinentia fideicommissi ordinati per olim Jacobum Trivultium vulgò nuncupatum *il Grande*, obtentaque desuper per Principem Trivultium dictorum actorum successorem de anno 1654. sententia in dicto iudicio universali super fideicommissi purificatione, & pertinentia, in ejus executionem, in eodem Senatu iudicium particulare instituit contra Conventum S. Jacobi in Coma Ordinis Carmelitarum pro relaxatione ejusdem domus ad dictum fideicommissum pertinentis; Dicto autem Conventu declinante jurisdictionem, atque obtinente inhibitionem ab A.C. pro observantia Bullæ Cænæ prohibentis trahi clericos, & Religiosos ad forum sæcularem, Trivultio verò cupiente, quod instaretur in Signatura Justitiæ pro dictæ inhibitionis moderatione, eo modo quo in consimili casu per eundem obtentum fuerat contra Pirovanos possessores quorundam bonorum ad idem fideicommissum pertinentium, dicti Senatus jurisdictionem pariter declinantium, cum per causæ patronum punctus reputaretur difficilis; Hinc proinde juxta laudabilem styllum convocatus fuit Advocatorum congressus, in quo eisdem difficultatibus habitis, pro majori parte conclusum fuit quod magis timendum quam sperandum esset; Verùm quia aliqui ejusdem Trivultii ministri in Curia existentes inculcabant, quod Advocati & sapientes de partibus reputabant hunc punctum planum, Idcirco mihi præ cæteris fortiter dubitanti, injunctum fuit desuper edere discursum ad eos transmittendum, ut difficultatibus responderent, quæ tamen responsiones nunquam visæ sunt, incertumque remanet controversiæ exitus, vel quia causa mutaverit defensores, vel quia concordata fuerit, seu aliis actor acquiescat.

Dicebam igitur, quod quidquid sit de alia questione concursus inter plures foros ejusdem generis vel speciei, quia nempe omnes habitualiter sunt competentes utpote omnes æque laici, seu respectivè Ecclesiastici, ita ut sola controversia sit super majori competentia, ut exinde tanquam in causa universalis ob omnibus aliis avocatio seu unio respectivè prætendi valeat, vel ad effectum validitatis gestorum in eo foro, qui esset regulariter incompetens & recusabilis, non tamen ex omnimoda incompetencia & inhabilitate, quæ in foro laicali respectu clericorum urget, & de qua questione habetur infra in *Montis alii seu Maceraten. fideicommissi*, ac etiam in *Orbevetana fideicommissi disc. 74. & 87.*

Quatenus pertinet ad præcisos terminos questionis, ubi scilicet agitur inter foros omnino diversi generis, ut sunt Ecclesiasticus & sæcularis; Primo aspectu videbatur pro moderatione respondendum, ex punctuali traditione Baldi in *l. finali Cod. de Edict. Div. Adr. sollen. n. 54.* Ubi ponendo casum de pluribus possessoribus bonorum ad eandem hæreditatem seu universitatem spectantium quærit, an singuli libelli coram propriis iudicibus offerendi sint, vel potius omnes ad unum iudicem trahi valeant, & concludit juxta hanc secundam partem, etiam si aliquis eorum esset clericus, quoniam litis natura & res ipsa trahit personam, licet exemptam, dictamque Baldi doctrinam sequitur *Peregr. de fideicommiss. art. 48. n. 68.*

Dupli-

Duplicem rationem habet hoc assumptum, unam connexionis seu continentie non dividenda, & ne contingat super eodem puncto per diversos iudices diversas vel contrarias proferri sententias ex collectis per *Salgad. in labyrint. par. 1. cap. 4.* ubi ad satisfactam concordantes, Et altera, quia nimis durum & incongruum esset, ut hæres vel fideicommissarius, pro eodem titulo hæreditario vel fideicommissario canonizando, sive pro recuperandis bonis ad eandem Universitatem spectantibus, atque penes plures possessores existentibus, teneatur tot lites sustinere, ac judicia peragere, quot sunt possessores, Ut in terminis iudicii adipiscenda ad bona ad eandem hæreditatem vel fideicommissum spectantia ceteris collectis *Menoch. de adipsi. gen. remed. 4. num. 473. & sequen.* Et in terminis iudicii universalis concursus creditorum coram iudice laico, uretiam clerici trahantur *Salgad. dicto c. 6.* ubi late concordantes.

Potissimè verò, quia rationabiliter usque ab anno 1601. iudicium universale institutum fuit in dicto Senatu, tanquam iudice magis competente eorum, penes quos erat major pars bonorum, seu ut Hispani dicunt, erat caput hæreditatis vel fideicommissi, juxta ea quæ ex theorica *Bart. in eadem l. finali* habentur infra in dicta *Montis alti dicto disc. 87.* Et fortius cum jam usque ab anno 1654. sequuta esset sententia fideicommissi canonizatoria, unde propterea res non erat integra, quo casu intrare posset difficultas, de qua *Gratian. discept. 641. Salgad. dicto cap. 4. numer. 12.* & ceteri communiter, quod scilicet forus dignior traheret totam causam, qualis in pari concursu reputatur forus Ecclesiasticus contra sæcularem.

Ac etiam stantibus concordatis Civitatis Mediolanen. Inter Curias Ecclesiasticam & sæcularem, Apostolica, & Regia auctoritate munitis, in quibus *cap. 8.* statuitur, ut in omnibus causis illud observandum sit, quod iudicium semper in eo foro finem accipiat, in quo cœptum fuerat, Concurrente etiam dicto exemplo Signaturæ in hac eadem causa cum Pirovanis ut supra.

His tamen non obstantibus, contrarium dicebam videri probabilis, quoniam dictum assumptum *Baldi*, ut qualitas rei trahat ad se personam, privilegio clericali non obstante, volitare quidem solet per ora aliquorum legistarum, & in aliquibus Tribunalibus laicalibus, Verùm nedum communi omnium canonistarum & moralium voto, sed etiam ex magis communi eorumdem legistarum sensu, excepta causa feudii, reprobatur est; Atque adeò id verum est, ut quamvis bona obveniant in clericum è manu Iudicis laici, si tamen ipse conveniendus est tanquam reus ad illorum dimissionem, non coram laico sed coram Ecclesiastico conveniri debet, cum declarationibus tamen, de quibus supra in *Firmana disc. preced.* ubi habentur tractantes huiusmodi questionem, multo magis in præfenti.

Nequè supra dictæ rationes in contrarium ponderatæ urgere videntur, Regula enim connexionis de dicta *ex text. in l. nulli Cod. de iudiciis cum concord.* procedit inter plures foros ejusdem generis, quorum quilibet esset habitualiter competens, quamvis per aliquam exceptionem recusabilis, Puta quia essent omnes fori laicales plurium possessorum æque laicorum competentes, vel e converso, juxta casus, de quibus in allegatis *Urbevetana & Montis alti disc. 74. & 87.* cum similibus; Secus autem ubi agitur de foris omninò diversis, & in quibus respectivè obstat omnimoda, & habitualis incompetencia, ut est forus

Card. de Luca de jurisdict. & foro compet.

laicalis respectu clericorum, juxta communem distinctionem canonistarum in *cap. finali de iudiciis*, quos congerit *Carleval. de iudiciis tom. 1. dispnt. 2. numer. 955. & sequen. & tom. 2. dispnt. 2. numer. 13.* & bene explicat *Trentacinq. lib. 2. var. cap. 3. numer. 8.*

Ea verò, quæ plene deducuntur per *Salgad. in labyrint. dicto cap. 4. par. 1.* de evocandis clericis & Ecclesiis ad forum sæcularem in iudicio universalis concursus, juxta ea, quæ habentur *disc. sequenti*, percutiunt casum, in quo clerici, non arctativè, & tanquam rei necessarii aliàs condemnandi evocentur, ut erat casus præfentis questionis, sed quando solum invitantur, atque ex urbana monitione favorabiliter excitantur tanquam actores voluntarii in causa bene introducta in foro debitoris laici, super cujus bonis, vel ad creditorum instantiam efformatur concursus, cum revera ipse debitor laicus sit reus, cujus forum clericus actor sequi debet juxta dispositionem textus in *cap. si clericus laicum de foro competenti*; Proindeque dicebam dictam *Baldi* doctrinam ita intelligendam esse, quando scilicet clericus non possessor, pro ejus jure & interesse invitatur tanquam actor vel respectivè defensor voluntarius, juxta casum, de quo in *alia Mediolanen. disc. sequen.* secus autem ubi possidet, & vocatur tanquam reus necessarius, ad effectum condemnationis ad dimittendum, ut declarat *Zuccard. in ead. l. finali numer. 307.* quem referunt & sequuntur *Menoch. de adipsi. dicto remd. 4. num. 75. & Gratian. discept. 238. numer. 94.*

Magis autem urgere videbatur dictum inconvenientens, nedum scriptæ, sed etiam humanæ legi contrarium, quod scilicet idem hæres vel fideicommissarius cogatur, cum in supportabilibus expensis & incommodis, super ejusdem tituli canonizatione, tot judicia ex integro sustinere, quot sint possessores bonorum & jurium ad eandem Universitatem pertinentium, Cum alio etiam inconvenienti, ut super ejusdem tituli canonizatione plures diversæ, vel contrariæ prodire possint sententiæ, quia unus iudex canonizet, alter reprobet; Verùm id non videbatur sufficiens motivum, ob quod clericus à laico condemnari, atque ad dimittendum bona directè urgeri valeat, quoniam aliud est canonizari titulum universalem, ac firmari statum, aliud verò cogi singulos possessores ad dimittenda bona, quæ prætentatur spectare ad ipsam Universitatem, cujus pertinentia per iudicem competentem cum legitimo contradicere, cujus primaria defensio sit, firmata esset.

Et sic stant bene simul, fideicommissi existentiam & pertinentiam canonizatam esse coram iudice laico, qui vel ratione majoris partis bonorum, vel ratione capitis ipsius fideicommissi seu majoratus, aut alio respectu sit magis competens juxta distinctiones, de quibus infra *dicto disc. 87.* Et tamen quod clericus possessor aliquorum bonorum pertinentium ad idem fideicommissum, præsupposito isto titulo, ut potè jam canonizato coram suo iudice competente, conveniri debeat coram suo iudice Ecclesiastico non ad effectum ut denudè de ejusdem tituli existentia & pertinentia ex integro disputandum sit, sed ad effectum eum audiendi in aliis exceptionibus, quæ posita etiam dicta canonizatione tituli universalis, possunt particulariter competere, quia nempe illa res non spectaret ad fideicommittentem, sive quia ratione detractionum rectè distracta sit, cum similibus, relevato solum fideicommissario actore ab onere ex integro in hoc particulari iudicio assumendi ejus tituli

universalis canonizationem ita præsupponendam, dummodo coram iudice competenti, & cum legitimis contradictoribus, quorum primaria causa defensionis esset, id sequutum sit, bona fide, & absque fraude vel collusione juxta doctrinam Bart. in ead. l. finali Cod. de edict. Div. ADR. numer. 13. Peregr. de fideicommiss. art. 53. in principio cum aliis in dicto disc. 87. & habetur in Bononien. fideicommiss. de Pancaldis 4. Feb. 1654. coram Bevilacqua, ubi quod canonizatio fideicommissi cum hæredibus gravatis tanquam legitimis contradictoribus, & in causa status, facit jus, & præsupponenda est cum tertiis possessoribus singulorum bonorum ad idem fideicommissum spectantium, quos proinde tanquam habentes interesse consecutum, non autem jus principale & cœquale, talis canonizatio afficit.

Concordata Mediolani nihil ad rem facere videbantur, cum solum percutiant causas, in quibus clerici actores agerent contra laicos, quos ex particulari consuetudine ad suum forum trahere velint, ut clarè probat eorumdem concordatorum rubrica seu inscriptio ibi, *Concordia inter forum super controversia exorta occasione consuetudinis trahendi laicos ad forum Ecclesiasticum*, Atque in nigro à Capitulo primo usque ad octavum semper agitatur de eodem, de clericis scilicet actoribus contra laicos, qui in utroque foro conveniri possunt, ut ille semel electus variari non possit, Nullatenus autem de casu converso, ut clericus per laicum in foro sæculari conveniri valeat.

Pariter ad rem facere non videbatur exemplum Signaturæ cum Pirovanis ut supra, Tum quia supponebatur in illis bonis concurrere qualitatem feudalem, unde ratione feudi forus laicalis Domini reputatur etiam competens cum clerico ex claris iuribus, in cap. 6. & 7. de foro competenti; Tum etiam quia supponebatur agi de bonis de tempore moti defecti iudicii in Senatu possessis per laicum reum conventum, & quæ litigiosi vitio jam affecta, à dicto laico reo convento & possessore transferant in dictos Pirovanos clericos, unde propterea non improbabiler, juxta magis æquam & rationabilem opinionem, causa remissa fuit ad eundem iudicem, coram quo cœpta erat, ab eo terminanda, dummodo tamen iudicati executio, non ipsius, sed Ecclesiastici iudicis auctoritate fieret, Non quidem ex novo iudicio rescissorio, ut aliquotum est sententia, sed solum cum ea summaria cognitione, quæ exequutori juris conceditur, ex iis quæ habentur apud Sperell. decis. 7.

Hæc autem circumstantia in hæc facti specie non concurrebat, dum iste Conventus prætendebat non habere causam ab hæredibus gravatis, imò negabat pertinentiam bonorum ad fideicommittentem, und propterea ejus jus non erat accessorium & consequitivum, ut est illorum particularium possessorum, quos constat à gravato causam habere, atque ex his in forma discursiva ad effectum indagandi veritatem concludebam fundatas esse difficultates habitas in congressu.

MEDIOLANEN.

BONORUM.

P R O

CONFRATERNITATE. SEU SCHOLA

S. MARIÆ

AD S. SATIRUM.

C U M

COLLEGIO BARNABITARUM

Casus decisis per Rotam pro Confraternitate.

Confraternitates vel adunantia laicorum sub aliquo pio instituto, An gaudeant exemptione fori laicalis, quando, & quomodo.

Clericus, seu aliàs exemptus à foro laicali, an ad illum evocari possit tanquam actor voluntarius, & cum clausula, *quatenus putaverit sua interesse*, &c. Et quatenus evocetur, An tanquam auctor laudatus, seu necessarius defensor, aut aliàs mediatum habens in interesse, declinare valeat talem forum, ut causam traheret ad suum Ecclesiasticum.

SUMMARIUM.

- 1 **F**Acti series.
- 2 De exclusione Religiosorum à fideicommissaria successione ex voluntate testatoris remissive.
- 3 An pia Confraternitates laicorum dicantur Ecclesiastica tam quoad exemptionem à foro laicali, quam circa alienationem bonorum.
- 4 Cui potius imputanda sit neglecta fori declinatoria.
- 5 An clericus auctor laudatus & necessarius defensor declinet forum.
- 6 Quid in materia Egadiana an cesset ratione qualitas auctoris laudati Ecclesiastici.
- 7 Ubi constat de iustitia evictionis, non attenditur omissio denunciationis facienda venditori.
- 8 An denunciatio facta coram iudice incompetenti sufficiat.
- 9 An clericus citari possit per iudicem laicum tanquam defensor voluntarius, si sua putaverit interesse.
- 10 In concursu creditorum vel alio iudicio universalis spectatur persona debitoris laici, unde possunt evocari Ecclesiastici tanquam auctores voluntarii.